

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЩОДО ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВ АПК

**ЛЕБЕДИНСЬКИЙ О.І., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Розглядаються проблеми здійснення економічної діагностики ресурсного потенціалу підприємств АПК. Запропоновано механізм інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств аграрної сфери.

Problems of carrying out of economic diagnostics of resource potential of the enterprises of agrarian and industrial complex are considered. The mechanism of innovative maintenance of economic process of the enterprises of agrarian sphere is offered.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ускладнення характеру господарської діяльності підприємств АПК у сучасних умовах висуває нові вимоги до інструментів управління і, зокрема, до економічної діагностики їх діяльності. Все більш чітко проявляється необхідність в удосконаленні відомих на сьогоднішній день і розробці нових рішень теоретичного та прикладного характеру, спрямованих на забезпечення високої ефективності аналітичної й управлінської діяльності підприємств АПК. Саме тому в даний час склалися об'єктивні передумови для застосування у системі економічної діагностики інноваційної складової, яка спрямована на підвищення ефективності господарської діяльності підприємств аграрної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання економічної діагностики щодо інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК сьогодні набули значної актуальності та привертають увагу як науковців, так і практиків. Здійсненню економічної діагностики ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери присвячені праці В.Г. Андрійчука, О.В. Березіна, А.П. Гайдучького, М.В. Зубця, М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської, М.Х. Корецького, М.Ф. Кропивка, М.І. Крупка, П.М. Макаренка, М.Й. Маліка, Г.М. Підлісцького, М.А. Садикова, А.В. Чупіса, О.М. Шестопаля, В.В. Юрчишина та ін. Проте, елементи інноваційного забезпечення не знаходять

свого відображення за результатами економічної діагностики у пропозиціях щодо підвищення ефективності господарського процесу підприємств АПК.

Цілі статті. У процесі здійснення господарської діяльності підприємства АПК формують та використовують відповідний ресурсний потенціал з метою задоволення власних інтересів та потреб споживачів. Відповідно, виникає необхідність визначення та оптимізації ключових індикаторів економічної діагностики ресурсного потенціалу та розробки механізму інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК.

Виклад основного матеріалу. Економічна діагностика ресурсного потенціалу підприємств АПК як функціональний елемент процесу управління діяльністю суб'єкта господарювання аграрної сфери, формує власну систему теорії, методології, організації дослідницького процесу та розробки системи ефективних заходів. Використання економічної діагностики у процесі здійснення господарської діяльності підприємств АПК дозволяє своєчасно виявляти і розпізнавати стан суб'єкта господарювання за непрямими ознаками, що є особливо актуальним в умовах змінності та невизначеності зовнішнього середовища.

За нашими дослідженнями, концепція економічної діагностики діяльності підприємств АПК враховує три групи компонентів: теоретичні (візуалізація і підвищення доступності результатів економічної діагностики), методичні (розробка методики експрес-діагностики діяльності суб'єкта господарювання аграрної сфери, раціоналізація витрат на діагностування), а також підготовка і забезпечення практичної реалізації теоретико-методичних засад економічної діагностики (підвищення об'єктивності та повноти економічної діагностики, створення інформаційної бази діагностування, формування організаційно-технічного забезпечення).

У навчальній, науковій та періодичній літературі досить широко представлені основні елементи ресурсного потенціалу підприємства, які стосуються також і суб'єктів господарювання аграрної сфери. Проте, враховуючи сучасний стан підприємств АПК, на наш погляд, доцільно більше приділяти увагу інноваційній складовій господарського процесу.

Стабілізація аграрного сектору економіки України можлива лише за рахунок підвищення результативності функціонування

підприємств АПК на засадах ефективного використання інновацій та раціонального їх розподілу між підкомплексами аграрного виробництва. Управління інноваційною діяльністю, організаційно-технічним розвитком аграрного виробництва є важливою сферою науково-практичних досліджень, що є часткою загальної теорії і практики функціонування та розвитку економіки. Організація економічної діагностики інноваційного забезпечення господарського процесу суб'єктів аграрної сфери здатна виступати зв'язуючою ланкою між різними стадіями планування діяльності підприємств, забезпечуючи комплексний характер економічного планування, що виражається передусім у поєднанні різноманітних взаємозв'язків з різними проявами управлінських рішень на різних ієрархічних рівнях аграрного виробництва.

Розглядаючи взаємовідносини аграрного виробництва з ринковим середовищем, а також з урахуванням принципів управління інноваційною діяльністю (системний підхід до вибору пріоритетів розвитку; інноваційний тип розвитку з опорою на власні ресурси; функціонально-галузєва збалансованість; використання інтеграційних процесів; підвищення регулюючої ролі держави) дало можливість визначити, що використання економічної діагностики щодо інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК дозволяє запроваджувати прогресивні технології, підвищувати конкурентоспроможність та якість аграрної продукції, збільшити обсяги виробництва, забезпечити нормативну рентабельність та отримати позитивний фінансовий результат.

Відповідно до зазначеного, нами запропоновано структурну схему економічної діагностики ресурсного потенціалу з урахуванням інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК (рис .1). Пропонована схема дозволяє формувати економічні ресурси з інноваційним забезпеченням процесу аграрного виробництва для ефективного їх використання.

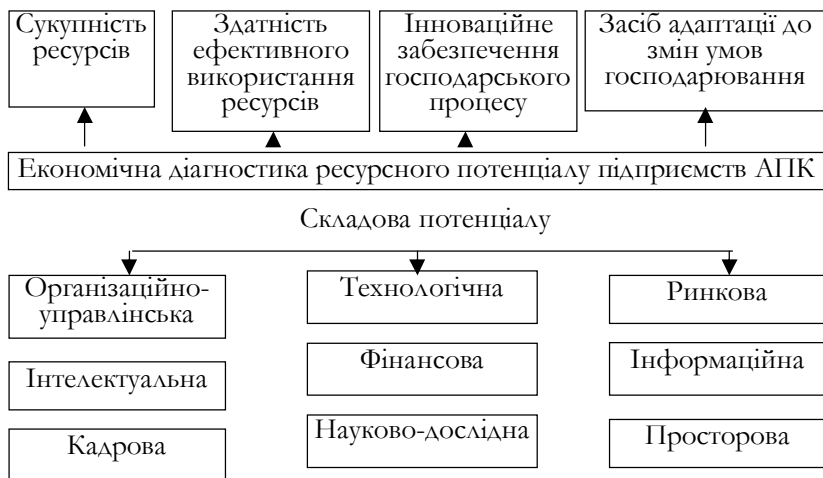

Рис. 1. Структурна схема економічної діагностики ресурсного потенціалу з урахуванням інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК

З метою перевірки адекватності запропонованої структурної схеми економічної діагностики ресурсного потенціалу з урахуванням інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК нами проведено дослідження стану та динаміки формування та використання ресурсного потенціалу зазначених суб'єктів господарювання Полтавської області. Результати показали, що підприємства АПК різних організаційно-правових форм власності мають різні можливості щодо формування та ефективного використання власного ресурсного потенціалу, враховуючи інноваційне забезпечення господарського процесу. Більшість підприємств АПК Полтавської області у цілому мають відповідний потенціал за організаційно-управлінською, технологічною, фінансовою, науково-дослідною, ринковою складовими щодо здійснення ефективної господарської діяльності. Одночасно відзначаються суперечливі тенденції розвитку інтелектуальної, кадрової, інформаційної, просторової складових потенціалу. При цьому підприємствам АПК, які мають зовнішнє інвестиційне забезпечення вдалося істотно збільшити обсяги виробництва і реалізації продукції за рахунок впровадження сучасних прогресивних технологій (32 % підприємств). Відзначається і низька інноваційна активність малих та середніх

підприємств АПК (4,5 %), а також низька ефективність заходів щодо управління інноваціями.

Враховуючи вищезазначене, виникає необхідність розробки механізму інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств аграрної сфери. На наш погляд, в основу даного механізму мають бути теоретико-методичні підходи до діагностики і управління інноваційним забезпеченням господарського процесу підприємств АПК. Такий механізм є складною системою, що містить наступні підсистеми: ресурсний потенціал, як сукупність металевих, фінансових та трудових ресурсів; інноваційний потенціал, як здатність запровадження та ефективного використання досягнень науки і техніки у господарській діяльності підприємств АПК; збутовий потенціал, як спроможність і економічну доцільність розробити заходи щодо просування аграрної продукції на різних видах ринків.

У межах пропонованого механізму інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК нами удосконалено методичні підходи до діагностики складових потенціалу (табл. 1).

Таблиця 1

Складові економічної діагностики інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК

Складові, їх сутність	Групи показників
1	2
Фінансова – оцінка фінансової стійкості та забезпеченості інноваційного розвитку	фінансової стійкості (безпеки); економічної ефективності;
Кадрова – можливість персоналу застосувати нові технології, організаційні й управлінські рішення	кваліфікації кадрів; досвіду персоналу; мотивації діяльності;
Технологічна – здатність оперативно переорієнтувати виробничі потужності і налагодити економічно ефективне виробництво аграрної продукції	технічної оснащеності; технологічної оснащеності;

Продовження таблиці 1

1	2
Маркетингова – спроможність виявити ринкові можливості, зорієнтувати виробництво на запити	стратегічного маркетингу; оперативного

споживачів	маркетингу;
Організаційно-управлінська – наявність сприятливих умов забезпечення інноваційної діяльності	відповідності структури; ефективності діяльності.

Як свідчать дані таблиці, система показників економічної діагностики інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК орієнтована на дослідження не лише складових ресурсів аграрного виробництва, але й на інноваційну активність суб'єктів господарювання через відповідну систему фінансового забезпечення, стимулювання, техніко-технологічної бази, ринкового середовища та ефективних управлінських рішень.

Висновки. Використання економічної діагностики у сучасних умовах є невід'ємним елементом забезпечення конкурентоспроможності будь-якого підприємства на ринку. Підприємства АПК, здійснюючи дослідження власного ресурсного потенціалу, виявляють резерви підвищення ефективності його використання. Проте, виникає необхідність врахування інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств аграрної сфери. Розроблений механізм та удосконалені методичні підходи до економічної діагностики складових ресурсного потенціалу підприємств АПК дозволяють визначити стан суб'єкта господарювання та визначити його напрями розвитку на перспективу. Запровадження механізму інноваційного забезпечення господарського процесу підприємств АПК дозволить збільшити обсяги діяльності, підвищити ефективність використання ресурсів, запровадити прогресивні технології виробництва, розширити ринки збуту та забезпечити конкурентоспроможність на довготривалу перспективу.

Подальші наукові дослідження у даному напрямі мають бути спрямовані на розробку системи стимулювання запровадження механізму інноваційного забезпечення господарського процесу як суб'єктами аграрної сфери так і держави.

Література.

1. Ганзенко А.А. Напрями інноваційного забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств у контексті продовольчої безпеки / А.А. Ганзенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 142. – Ч. 2. – С. 220-223.
2. Голомша Н.Є. Інноваційні фактори підвищення конкурентоспроможності сільського господарства України / Н.Є. Голомша // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 142. – Ч. 1. – С. 48-51.
3. Ильин С. Пути инновационного развития аграрной сферы АПК / С. Ильин // Вестник института экономики Российской Академии наук: журнал. – М.: Ин-т экономики РАН, 2008. – № 3. – С. 26-42.
4. Крисанов Д.Ф. Пріоритети інноваційного розвитку переробної сфери АПК України / Д.Ф. Крисанов // Економіка АПК. – 2005. – № 7. – С. 18-26.
5. Малюга Л.М. Організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності в АПК / Л.М. Малюга, А.С. Музиченко // Економіка АПК. – 2009. – № 11. – С. 38-43.
6. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3-10.
7. Сіренко Н.М. Особливості впровадження науково-технічних інновацій в аграрному секторі економіки / Н.М. Сіренко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 142. – Ч. 1. – С. 170-174.
8. Червінська Т.М. Інформація як чинник формування інноваційного потенціалу АПК / Т.М. Червінська // Проблеми науки. – 2006. – № 11. – С. 45-50.
9. Швайка Л.А. Державне регулювання розвитку АПК // Державне регулювання економіки: [навч. посібник] / Швайка Л. А. – К.: Знання, 2008. – 394 с.